

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Иво Георгиев Янев

за дисертационния труд на докторант **свещ. Борис Антонов Борисов**,

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по област на висше образование 2. Хуманитарни науки,

проф. направление 2.4. Религия и теология (Свещено Писание на Стария Завет)

с научен ръководител: **доц. д-р Ивайло Найденов**

на тема „**Старозаветното свещеничество по чина Мелхиседеков**

(екзегетическо изследване)“

1. Данни за процедурата

Смятам, че процедурата е спазена, не констатирам нарушения по нейното провеждане. Всички документи са налице. Обемът и видът на изследването съответстват на изискванията на Правилника за придобиване на научни степени на СУ, както и на законовите разпоредби, регулиращи процедурата.

2. Данни за дисертацията и автореферата

Представеният дисертационен труд на о. Борис Борисов е в обем от 210 стр., 686 бележки под черта и има следната структура: **Предговор, Увод, четири глави, Епилог, Заключение, Приложения и Използвана литература**. Обемът, структурата и оформлението на дисертационния труд отговарят на изискванията за подобен род научни разработки. Направеният литературен обзор – изворов материал и специализирана литература по темата на български, английски, френски, немски и гръцки език, показва едно добро изследване и представяне на проблематиката. Стилът и езикът е книжовен и академичен, като авторът е добре запознат и на място използва съответната терминология, характерна за българската Библиистика. Темата е много точно поставена, а изпълнението на дисертационния труд е в съзвучие с поставените въпроси и техните отговори получени по време на изследването.

В **Предговора** о. Борис представя причините, поради които е избрал да изследва представената тема, „Подобно на всеки свещенослужител и аз желая да постигна по-добро

разбиране на новозаветното титулуване на Христос “Първосвещеник по чина Мелхиседеков” (Евр. 5:10), затова се опитам да обхвамна в пълнота идейните пластове, наслагващи се в изложената в Послание до Евреите съпоставка на наследственото левитско свещенство с ненаследственото царско свещенство по чина Мелхиседеков, което Христос притежава” (4), както и благодарности към своя научен ръководител доц. Найденов.

В **Увода** дисертантът представя идеята за свещенството в Стария Завет, основната историография по темата. Посочени са **обекта** - множество библейски и апокрифни текстове, свързани със свещенството, с образа на Мелхиседек и най-вече с идеята за царското свещенство, **предмета** - развитието и взаимодействието на някои основни или второстепенни извори за старозаветната свещеническа мисъл, богословски идеи и новата интерпретация, която те получават в Посланието на св. ап. Павел до Евреите, отразени в разбирането за Христовото Първосвещенство по чина Мелхиседеков, посочени са **методите, целта** - да се проследят богословските измерения на званието “Първосвещеник по чина Мелхиседеков” (Евр. 5:10), и **задачи** на изследването - запознаване с феномена на старозаветното свещенство; проследяване на развитието на представата за вечния свещенически завет в различните свещенически традиции; изследване на образа на Мелхиседек; изясняване на представата за царското свещенство в Стария Завет; вникване в синтеза на разгледаните старозаветни представи в Послание до Евреите; проследяване на развитието на образа на Мелхиседек в християнската, иудейската и гностическата литература през първите векове след Христа; проследяване на употребата на модела на царя свещеник Мелхиседек в диалога за отношението между светската и духовната власт във Византия. Смятам, че задачите са изпълнени в пълнота.

В **Първа глава** озаглавена „**Старозаветното свещенство**”, о. Борис представя на нашето внимание опит да се вникне във феномена - старозаветно свещенство, като е проследен неговият произход; разглеждат се типичните за старозаветното свещеническо богословие теми, представени в Свещеническия кодекс; се обърне внимание на богословските идеи, свързани с Юбилейната година и празника Очищение; разглежда се развитието на фигурата на първосвещеника в Свещеническия кодекс, Девтерономичната традиция, следпленния иудаизъм и Кумран; посочва се присъствието на мотива за свещеническия завет в различните канонични свещенически традиции; проследява се идейното развитие на мотива за свещеническия завет в неканоничната и апокрифна старозаветна литература.

Втора глава „**Царят свещеник Мелхиседек**“ е посветена на анализ на двата старозаветни текста, споменаващи Мелхиседек - Бит. 14 и Пс. 109. Проследено е развитието на образа на Мелхиседек в иудаизма от периода на Втория храм и се установява наличието на две паралелни традиции, едната от които представя Мелхиседек като човек, какъвто го откриваме и в библейския канон, а другата го приема за небесен пратеник, както и идеята за царственото свещенство.

В **Трета глава** озаглавена „**Послание до Евреите и чинът Мелхиседеков**“ разглежда основни исагогически сведения относно Послание до Евреите, без да се взема категорична позиция по спорните въпроси за авторството и адресатите на посланието, което, разбира се не е цел на изследването.

В Четвърта глава „История на въздействието на образа на Мелхиседек“ се представят равинската идентификация на Мелхиседек със Сим, историята за ангелското зачатие на Мелхиседек във Втора книга Енох, гностическият мит за Мелхиседек като посредник между материалния и духовния свят и сектата на Мелхиседеканите, които почитат Мелхиседек като небесна сила, която превъзхожда Христос.

Интересна е частта **Епилог**, където е представен образът на Мелхиседек в дебата относно взаимоотношенията между светска и духовна власт във Византия.

В **Заключението** о. Борис представя основните изводи от своето изследване, по отношение на мястото на образа на Мелхиседек в старозаветното свещенство.

Автореферат и приноси. Авторефератът отразява основните структурни и съдържателни компоненти на дисертационния труд, с уточнението, че заключението липсва, а то е важна част от автореферата и аз бях посочил това в становището ми при вътрешната защита. Посочени са основните приносни моменти на дисертацията, както и заглавията на научните статии на дисертацията по темата.

Препоръки и коментари. Забелязват някои технически и правописни грешки, които са до голяма степен редактирани и отстранени след защитата в първичното звено. Терминът „ексклузивитет“ ми се струва неясен в случая, може би трябва да бъде обяснен в бележките под черта (54,62, 103), почти всички останали проблемни места са били коректно редактирани.

3. Публикации по дисертационния труд. Представени са трите необходими публикации и те са в областта на темата на дисертационното съчинение.

4. Заключение. Обобщената ми оценка за дисертационния труд, автореферата, научните публикации, както и посочените от дисертанта научни приноси е изцяло положителна. Затова **гласувам със „За“** и предлагам на почитаемото Научно жури да гласува за присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ по Теология на **свещ. Борис Борисов** по професионално направление 2.4. Религия и теология, Научна специалност „Свещено Писание на Стария Завет“.

София,

28.01.2026 г.

(доц. д-р Иво Янев)